

Förslag till remissyttrande

Datum 2017-09-26

Diarienummer RS 2017-03241

Kulturdepartementet

Rosenbad 4

103 33 Stockholm

**Nästa steg? – Förslag för en stärkt
minoritetspolitik SOU 2017:60**

Västra Götalandsregionen (VGR) har erbjudits att lämna synpunkter på delbetänkande SOU 2017:60 *Nästa steg? – Förslag för en stärkt minoritetspolitik*. Remissvaret har beretts av kommittén för mänskliga rättigheter.

Sammanfattning

VGR välkomnar regeringens initiativ att tillsätta en utredning med uppdraget att se över och göra en analys av den minoritetspolitiska reformen från 2010.

I delbetänkandet konstateras att majoritetssamhällets kunskaper om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken liksom deras plats i Sverige idag och historiskt är bristfälliga. Därutöver görs två övergripande bedömningar; att det minoritetspolitiska målet om språk och kulturell identitet behöver ges särskild tyngd samt att minoritetspolitiken inte ska vara ett eget ”stuprör” utan integreras i andra politikområden.

VGR delar dessa två övergripande bedömningar vilket återspeglas i såväl regionens handlingsplan för mänskliga rättigheter som kulturstrategins riktlinjer för vidgat deltagande i kulturlivet.

Delbetänkandet presenterar flera steg i rätt riktning. VGR lämnar följande synpunkter och reflektioner:

- En skärpning av lagtexten är bra men det förutsätter i nästa steg substantiella och konkreta satsningar och resursförstärkningar för att de nationella minoriteternas rättigheter till fullo ska kunna tillgodoses.
- Regionernas roll och kapacitet kan lyftas upp och förtydligas ytterligare.
- Ansvarsfördelning mellan stat, region och kommun bör förtydligas.
- Minoritetspolitiken och uppföljningen av densamma bör vara en del inom ramen för en eventuell myndighet för mänskliga rättigheter.
- Jämställdhetsmyndigheten bör få i uppdrag att särskilt beakta de nationella minoriteternas situation i enlighet med delbetänkandets förslag.
- Språkvitalisering och ungdomars delaktighet bör prioriteras i enlighet med delbetänkandets förslag.
- Formerna för samråd och inflytande bör utgå från lokala och regionala förutsättningar och utan alltför detaljerade lagstyrda regleringar.

Kapitel 3.7 Behov av mer kunskap om eventuella skillnader mellan könen

VGR ställer sig bakom förslaget om att ge den nya jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att särskilt beakta de nationella minoriteternas situation. Förslaget

överensstämmer även med de intentioner som finns i FN:s kvinnokonvention (CEDAW).

Det finns flera studier visar att kvinnor som tillhör en nationell minoritet är dubbelt utsatta, både som kvinnor och som nationell minoritet. Det förstärks ibland av misstro och brist på tillit som leder till att förutsättningarna och livsvillkoren skiljer sig åt visavi majoritetsbefolkningen. Det är viktigt att satsa kvantitativt och kvalitativt på utbildning och forskning som kan öka kompetensen och förståelsen bland personal och ansvariga inom verksamheter och myndigheter för de nationella minoriteternas särskilda behov och rättigheter på jämställdhetsområdet.

Kapitel 3.8 Minoritetspolitikens fortsatta inriktning

VGR delar delbetänkandets bedömning om att frågor om språkvitalisering och ungdomars delaktighet bör prioriteras.

Språket är en viktig kulturbärare och även om det finns ett ökat intresse för minoritetsspråken är det många ungdomar som assimilerats och som enbart pratar svenska. VGR:s kommitté för mänskliga rättigheter uppmärksammade tillsammans med företrädare för den sverigefinska nationella minoriteten denna utveckling och initierade därför framtagandet av två rapporter; *Unga sverigefinnars syn på kulturell identitet och språk – en kartläggning av aktuell forskning* samt *Sverigefinne? – om identitet och längtan – En intervjustudie med unga sverigefinnar*.

Efter initiativ från Sverigefinska riksförbundet distrikt Västra Götaland och med ekonomiskt stöd från bland annat kulturnämnden och kommittén för mänskliga rättigheter finns sedan i april 2016 en kulturlotsfunktion i Västra Götaland - FIN I VÄST- som syftar till att skapa nätverk och kulturverksamhet för unga med finska rötter.

Kapitel 4.1 Utvärdering av ordningen med grundläggande skydd och förvaltningsområden

VGR anser att det är viktigt att sträva efter att de minoritetspolitiska frågorna ingår i andra styrdokument som exempelvis strategier och handlingsplaner för mänskliga rättigheter.

Utredningen föreslår en rad förtydliganden i lagen. Bland annat föreslås att det ska anges i en särskild bestämmelse att kommuner och landsting ska anta och följa upp dokumenterade minoritetspolitiska mål och riktlinjer. Skrivningen i delbetänkandet kan tolkas som att det ska upprättas en specifik handlingsplan för de nationella minoriteterna. Det skulle medföra att minoritetsfrågorna hanteras som ett separat politikområde tvärtemot vad utredningen eftersträvar då man samtidigt i delbetänkandet konstaterar att de nationella minoriteternas rättigheter behöver samordnas med frågor som rör mänskliga rättigheter och demokrati. VGR beslutade november 2016 om en handlingsplan för det systematiska arbetet med mänskliga rättigheter. Handlingsplanen *För varje människa* beskriver och konkretiserar arbetet med att förverkliga de mänskliga rättigheterna i Västra Götalandsregionen 2017-2020. Planen innehåller tolv prioriterade mål med tillhörande åtgärder.

I målen om *Systematisk dialog med invånarna* och Kulturstrategins riktlinjer för *Vidgat deltagande i kulturlivet* omnämns de nationella minoriteterna specifikt. Till varje mål finns det olika aktiviteter med uppföljningsbara indikatorer. Åtterrapporeringen sker via de ordinarie rapporteringssystemen som finns inom regionen. Handlingsplan och riktlinjer är ett sätt att undvika ”stuprör” och vad som

verksamheterna kan uppleva som ”perspektivträngsel” i arbetet med mänskliga rättigheter.

Kapitel 4.3 Samråd och annat inflytande

VGR tycker att det är viktigt att anpassa formerna för samråd och inflytande till lokala och regionala förutsättningar och att det därför är olämpligt med alltför detaljerade föreskrifter om hur samråden ska gå till.

Delbetänkandet föreslår att uttrycket representanter bör tas bort i bestämmelserna om delaktighet och inflytande i minoritetslagen eftersom det kan uppfattas som att samråd enbart ska ske med företrädare för föreningar. Genom förändringen kan fler perspektiv få komma till tals i samrådsprocessen.

VGR håller med om vikten av ”öppna samråd” som ger unga och oorganiserade möjlighet till delaktighet och inflytande och att det är positivt att bestämmelsen i § 5 kompletteras med en skrivning om att beakta förutsättningarna för barn och unga som tillhör de nationella minoriteterna. Många ungdomar väljer att inte organisera sig i traditionella föreningar och då riskerar deras perspektiv att bli osynliggjorda. Samtidigt är föreningslivet viktigt ur ett demokratiperspektiv eftersom att det borgar för viss kontinuitet i samråden.

I delbetänkandet *Nästa Steg?* betonas vikten av återkoppling från samråden men utredningen är otydlig till vem återkopplingen ska ske, speciellt med tanke på den föreslagna lagändringen.

VGR försöker på olika sätt ständigt utveckla medborgardialogen och formerna för samråd. Det handlar både om representation, vilka perspektiv som kommer till tals, återkoppling, att skapa jämlika/jämställda förutsättningar för deltagande och när i beslutsprocessen samråd sker.

I SOU 2017:60 betonas vikten av politisk representation i samråden vilken är av stor betydelse för medborgardialogen. I VGR:s samråd för nationella minoriteter sker bland annat en dialog mellan förtroendevalda och företrädare för de nationella minoriteternas förenings- och organisationsliv. Detta skulle kunna utvecklas med demokratikorg som används i andra politiska sammanhang, särskilt för att nå kontakt med ungdom.

Kapitel 5.2 En nystart för uppföljning och samordning av minoritetspolitiken

VGR ställer sig tveksam till att en ny myndighet inrättas för att särskilt samordna och följa upp minoritetspolitiken och efterlevnaden av denna i hela landet. VGR anser att det i utredningen saknas en diskussion om hur en eventuell MR-myndighet skulle kunna ges ett tydligt uppdrag att också hantera de minoritetspolitiska frågorna och därmed undvika risken att minoritetspolitiken utvecklas till ett ”stuprör” - tvärtemot intentionerna i delbetänkandet. Som tidigare nämnts ingår arbetet med de nationella minoriteterna som en tydlig del inom ramen för Västra Götalandsregionens handlingsplan för mänskliga rättigheter *För varje människa* och i kulturstrategins riktlinjer för strategiområdet *Vidgat deltagande*.

Kapitel 9 De nationella minoriteternas behov inom hälso- och sjukvården

VGR är enig med utredningen om behovet av ökad kunskap bland hälso- och sjukvårdspersonal om de nationella minoriteternas hälsosituation. Utredningen förslår att införa kunskapskrav på vårdutbildningar på högskolenivå vars innehåll och nivå bör fortsatt diskuteras men VGR är tveksam till utredningens väl långtgående slutsats och förslag om att kunskapsluckan skulle minska inom hälso- och sjukvården om det fanns fler som talade jiddisch, nordsamiska, finska eller romani.

I utredningen beskrivs kunskapsläget gällande de nationella minoriteternas hälsa, att det finns stora kunskapsluckor på grund av metodproblem, och att det saknas folkhälsostatistik som anknyter till nationell minoritetsgrupp som bakgrundsvariabel. Bristerna är delvis kopplade till att en individs minoritetsstatus bygger på självidentifikation och på det problematiska i att registrera minoritetstillhörighet.

I första hand är det de anställdas profession som gäller men anställda inom regioner och landsting har också rätt till självidentifikation gällande sin etniska tillhörighet.

Kunskapen om de nationella minoriteterna varierar mellan och inom olika verksamheter i VGR.

Kapitel 11.4.4 Vikten av förebilder och synlighet inom kulturen

VGR välkomnar förslaget att ge regeringsuppdrag till exempelvis Riksantikvarieämbetet, Myndigheten för kulturanalys, Kungliga biblioteket och Riksteatern att särskilt uppmärksamma och inkludera minoritetsperspektiven inom sina respektive uppdrag.

VGR har nära samarbete med dessa statliga myndigheter genom dels *samverkansmodellen*, dels särskilda *överenskommelser*. Ett regeringsuppdrag skulle kunna stärka samverkan mellan den regionala och nationella nivån ge ökade resurser och stöd för att inkludera och synliggöra de nationella minoriteternas kultur och perspektiv.

Regionstyrelsen
Västra Götalandsregionen

Johnny Magnusson
Regionstyrelsens ordförande

Ann-Sofi Lodin
Regiondirektör